

Nyilvános jelentés a FIDESZ–KDNP által javasolt öt alkotmánybíró-jelölről

A Jelentést készítették az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet és a Társaság a Szabadságjogokért munkatársai:

Hegyi Szabolcs

Hüttl Tivadar

Szabó Máté Dániel

Szigeti Tamás

Vissy Beatrix

Szalay Péter

1. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény formai követelményeiknek eleget tesz-e a jelölt?

Dr. Szalay Péter 1998 óta gyakorló ügyvéd, előtte a közigazgatásban dolgozott, illetve egyetemen oktatott. A nyilvánosság számára hozzáférhető információk alapján elsősorban sajtójogászai tevékenységéről ismert. Húsz év szakmai gyakorlattal rendelkezik, amely az Abtv. 5. § (2) bekezdése b) pontjának értelmében formailag alkalmassá teszi a tisztség betöltésére. Alkotmányjogot oktatott egyetemi szinten, és alkotmányjogi tanácsadója is volt korábbi kormányoknak. Több rövid, alkotmányjogi témájú írása is megjelent, ám ennek ellenére ő elsősorban gyakorlati jogász.

2. Megfelelő-e a személy az alkotmánybírói tisztség betöltésére eddigi pályafutása alapján?

Szalay Péterrel kapcsolatban két kiemelkedően fontos kérdés merül fel, amelyet a képviselőknek mindenféleképpen figyelembe kell venni a meghallgatáson. Az első a jelölt politikai pártatlanságának kérdése. A második az alkotmányjogi nézeteinek ismeretlensége.

Közismert, hogy a Jelölt a mai kormánypártok vezető politikusainak sajtóügyeiben látta el többek közt Orbán Viktor, Kövér László, Áder János (mind korábban a Fidesz első emberei). Ezenkívül olyan ismert jobboldali személyiség, mint a *Heti Válasz* főszerkesztője, az első Orbán-kormány szóvivője, Borókay Gábor jogi képviseletét is ellátta korábban.

Egy gyakorló ügyvéd nézeteit nem lehet közvetlenül azonosítani az általa képviselt ügyfelekével. A súlyos bűncselekmény elkövetésével vádolt személyt is megilleti – korlátozás nélkül – az ügyvédi védelem, és az ügyvéd nem azonosítható ügyfelével. A jogi képviselő által a perben és peren kívül tett megnyilvánulások is elsősorban az eljárással összefüggésben értelmezhetőek. Az ügyvéd azt a jogi feladatot látja el, amivel megbízták, annak a célnak érdekében cselekszik.

Két fontos szempontot kell figyelembe venni egy alkotmánybíró-jelölt ügyvéd esetén. Az ügyvéd szabadon vállal vagy utasít el klienseket. Ezért annak vizsgálata legitim szempont, hogy kiknek a képviseletét látta el évekig a jelölt. Továbbá, az ügyvédi munkájából

elsősorban közvetett következtetéseket lehet levonni a személy felkészültségére és esetenként jogfelfogására. Az amerikai Legfelső Bíróság történetének egyik kiemelkedő bírója, Thurgood Marshall bíró évekig volt az afroamerikai polgárok egyenjogúságáért küzdő polgári jogi mozgalom jogásza. Peres ügyek sorában látott el képviselőket, amelyből nemcsak szakmai kiválósága, de progresszív jogfelfogása, alkotmányértelmezése is közismertté vált. Ez Szalay Péter jelölről nem mondható el. Mind felperesként, mind alperesként járt el befolyásos jobboldali személyiségek képviselőjeként, hol a sajtó ellen, hol az ügyfele szólása mellett érvelve. A nyilvánosság számára se idő, se nyilvános forrás nincs Szalay Péter ügyeinek alapos megismerésére, csakis a sajtóban nyilvánosságot kapott ügyekre lehet támaszkodni. Ugyanakkor az ő esetében az ügyekből, amikben eljár, elsősorban ügyvédi képességeit, szakmai felkészültségét lehet megismerni, kevésbé jogi felfogását.

Két közismertté vált ítéletre hivatkozunk, amelyben Szalay Péter járt el a Fidesz politikusainak képviselőjében. Szalay Péter Orbán Viktor felperest képviselte Veres János alperessel szemben abban a személyiségi jogi ügyben, ami azért indult, mert a volt pénzügyminiszter azt állította, hogy a miniszterelnök, ha tehetné, az egész IMF-kölcsönt ellopná. Ez a kijelentés olyan politikai véleménynyilvánítás, ráadásul két politikus egymással szembeni ügye, amelyet a szólásszabadság egyértelműen véd. Az ügyben Orbán Viktor keresetét elutasították. A fideszes képviselők 2007-es, Parlament előtti kordonbontásakor Szalay Péter járt el az ellenzéki képviselők jogi képviselőjeként a szabálysértési ügyben – sikeresen. A két ügyből semmilyen következtetést nem lehet levonni arra nézve, hogy a jelölt mit gondol a szólásszabadságról: egyszer egy rendkívül szűk, másszor pedig egy megkérdőjelezhetően tág szólásszabadság-értelmezés mellett állt ki ügyvédként.

Szalay Péter a mai kormánypártok vezetőinek képviselőjeként járt el több mint tíz évig, jogi képviselőként, munkadíj fejében. Fontos szempont, hogy a kormánypárt politikusai és a jelölt között nem eseti, hanem több évtizedes bizalmi viszony állt fenn. Mindez felveti azt a kérdést, hogy egzisztenciálisan lehet-e nem lekötöztetett a személy azokkal szemben, akiket alkotmánybíróként az alkotmány betartására kell majd köteleznie.

Az Alkotmánybíróság döntéseit csak akkor fogadja el legitimnek a közvélemény, ha az egyes bírák pártatlanságát azok is elismerik, akik az egyes bírákkal ellentétes pártot preferálnak, illetve eltérő világnézetet vallanak. A kifelé megnyilvánuló pártatlanság az intézmény függetlenségének biztosítója. Szalay Péter jelölt esetén a képviselőknek többek közt ezeket a kérdéseket kell mérlegelniük. Azok a mai kormánypárti honatyák, akik igennel kívánnak szavazni a jelöltre, azok egyúttal azt is állítják, hogy politikai ellenfeleiknek, Gyurcsány Ferencnek vagy Demszky Gábornak személyes ügyvédei is pártatlanoknak minősülének egy bíró-választási eljárásban, és megválasztásuk nem sértené az Alkotmánybíróság függetlenségét.

3. Mire számíthatunk a jelölttől mint bírótól?

Szalay Péter gyakorló ügyvédi praxisa előtt és mellett is publikált alkotmányjogi írásokat. A rendszerváltást követően egy alkotmányjogi alapismeretek segédanyagának, valamint egy politológia-tankönyv egyik fejezetének is szerzője. Ezen írások a rendszerváltást követő közjogi berendezkedésnek adják a leírását. Ismereteink szerint egy további cikket írt a személyhez fűződő jogokról, amelyben a jogterület leíró jellemzését adja egy praktizáló ügyvéd szemszögéből, különösebb értékítélet nélkül. Am egyik írás sem ad alapot következtetések levonására a jelölt jogfelfogásáról, esetleges bírói szerepfelfogásáról.

Egy érdekesség figyelhető meg két publicisztikájában is: ez az 1989-es jogállami alkotmány új alkotmányként jellemzése, és bizonyos elismerése. 2005-ben, az *Élet és Irodalom* hasábjain megjelent cikkében védelmébe veszi a rendszerváltás alkotmányát egy új alkotmány megalkotása mellett érvelő jogász publicistával szemben. A jelenlegi

kormánypártok egypárti alkotmányozása tükrében különösen érdekesek lehetnek a jelölt 2005-ben leírt szavai: „Nem hiszem viszont, hogy megoldódnának alkotmányos problémáink pusztán azáltal, hogy »egészen gyorsan« kidolgozunk egy új alkotmányt. Valószínűleg sok alkotmány-jogtudósunk lappang az íróasztalában olyan dokumentum, amely számot tarthatna a kidolgozott alkotmány minősítésre, hovatovább alapjául szolgálhatna ennek a 119/1996. (XII. 21.) országgyűlési határozat a Magyar Köztársaság alkotmányának szabályozási elveiről. Valószínűbbnek tűnik, hogy mindaddig nem születik új alkotmány, amíg arra – a jó szándékú és akkurátus alkotmányjogászokon kívül – a társadalmi jelenségek nem mutatnak egyértelmű igényt, mert csak ennek alapján válik majd lehetővé a megkívánt minőségű konszenzus létrejötte az Országgyűlésben mandátumot szerzett politikai erők között. (...) Sokkal jobb ez így, mintha az új alkotmány megbukna elfogadásának gátjain. A közeljövő nem kecsegtet minket azzal, hogy új alkotmány szülessen – s ez esetleg így is van jól.”¹

4. Melyek azok a kérdések, témák, amelyeknek az alkotmányügyi bizottságban fel kell vetődniük annak érdekében, hogy az Országgyűlés megfelelő döntést tudjon hozni arról, hogy a jelölt megfelelő-e az alkotmánybírói pozícióra?

- A jelölt szerint az Alkotmány sajtószabadságról rendelkező klauzulájából következik-e, hogy az újságíróknak joguk van forrásaik védelméhez, ahhoz, hogy egy hatóság ne kényszerítse őket azok felfedésére?
- A magyar alkotmány alapján alkotmányosan be lehetne-e vezetni olyan szabályozást, amely a sajtóban megjelent, a közfeladatot ellátó személyeket sértő, de tényállítást nem tartalmazó tartalmakra válaszlehetőséget biztosítana?
- A tavasszal egészen rövid idő alatt meghozott új Alaptörvény és a hatályos alkotmány között miben látja a legfontosabb alkotmányjogi különbséget? Hogyan kellene viszonyulnia az Alkotmánybíróság joggyakorlatának 2012. január 1. után a korábbi AB-i határozatokhoz a jelölt szerint?
- Hogyan lehet az állam világnézeti semlegességét garantálni az új Alaptörvény preambuluma alapján? Új értelmet nyer-e az állam világnézeti semlegessége? Törvény bevezethet-e az állami fenntartású iskolákban kötelező hitoktatást az új Alaptörvény alapján?
- Az államnak az alkotmány esélyegyenlőségét előíró szakaszából származik-e olyan kötelezettsége, hogy aktív lépéseket tegyen integrált iskolarendszer kialakítására, akár azáltal is, hogy például meg kell szerveznie a településen a gyermekek mindennapi utaztatását?
- A jelölt szerint alkotmányosan megengedhető-e, hogy a közhatalom az állami segélyre rászorultakat közmunka keretében megvalósuló munkavégzésre kötelezze?
- Az új Alaptörvény élethez való jogra vonatkozó klauzulája azzal egészül ki, hogy az alapján a magzat élete fogamzásától kezdve védelemben részesül. A jelölt szerint ebből következik-e, hogy a törvényhozó a nő önrendelkezési jogát a jelenlegi szintnél nagyobb mértékben korlátozza?

---

¹ Szalay Péter: Közjogi dilemmák a kormányalakítás körül. *Élet és Irodalom*, 2005. január 14.